

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

AJÁNLÁSOK

TANÁCS

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(2018. május 22.)

a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról

(2018/C 195/01)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 165. és 166. cikkére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

mivel:

- (1) Az Unió az Európa Unióról szóló szerződés 2. cikkében meghatározott közös értékeken és általános elveken alapul. Ezek az értékek az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartása. Az Európa Unióról szóló szerződés 3. cikke alapján az Unió célja ezen értékeinek védelmezése és előmozdítása.
- (2) Ezen értékekre alapozva az Unió országokat, közösségeket és embereket kötött össze egy egyedülálló politikai projektben, az eddigi leghosszabb ideig biztosítva a békét Európában, ami elősegítette a társadalmi stabilitást és a gazdasági jólétet. Az, hogy a tagállamok elfogadták a Szerződésben lefektetett értékeket, olyan közös alapot teremt, amely az európai élet és identitás sajátos jellegét alkotja, és meghatározza az Unió helyét a globális szinten.
- (3) Az Unió és tagállamai számos kihívással szembesülnek, egyebek mellett a populizmussal, az idegengyűlölettel, a megosztó nacionalizmussal, a megkülönböztetéssel, az álhírek és valótlan információk terjesztésével, valamint az erőszakos szélsőségeshez vezető radikalizálódás jelenségével. Ezek komoly fenyegetést jelenthetnek demokráciánk alapjaira nézve, alááshatják a jogállamiságba és a demokratikus intézményekbe vetett bizalmat, és gátat szabhatnak annak, hogy az európai társadalmakban és azok között kialakuljon az összetartozás érzése.
- (4) Az EU történetével, létrejöttének okaival és alapvető működésével kapcsolatos ismeretek hiánya kedvező táptalaja a félretájékoztatásnak, és megakadályozza, hogy az emberek megalapozott véleményt formálhassanak intézkedéseiről. Az Uniót és tagállamait jellemző sokféleség ismerete elősegíti a kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést a tagállamokon belül és azok között.
- (5) Az oktatás valamennyi formájában és valamennyi szinten, már a kisgyermekkortól kezdve létfontosságú szerepet tölt be a közös értékek előmozdítása terén. Hozzájárul a társadalmi befogadás biztosításához, mégpedig oly módon, hogy minden gyermek számára tisztességes esélyt és egyenlő lehetőségeket nyújt az életben való boldoguláshoz. Lehetőségeket kínál arra, hogy az emberek aktív és kritikusan gondolkodó polgárrá váljanak, továbbá hozzájárul az európai identitás alaposabb megértéséhez is.
- (6) A vezetői ütemterv keretében 2017 novemberében Göteborgban tartott megbeszélésen Európa vezetői az oktatás és a kultúra Európa jövője szempontjából betöltött fontos szerepéről tárgyaltak. Ehhez a vitához hozzájárulva a Bizottság felvázolta az európai oktatási térséggel kapcsolatos jövőképét, és számos kezdeményezésre tett javaslatot „Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén” című közleményében⁽¹⁾, amelyben leszögezi, hogy „továbbra is létfontosságú az európai identitás megerősítése, és ennek legjobb eszköze az oktatás és a kultúra”.

⁽¹⁾ COM(2017) 673 final.

- (7) A vezetők göteborgi találkozóját követően az Európai Tanács 2017. december 14-én következtetéseket fogadott el, amelyekben rámutatott, hogy az oktatás és a kultúra a befogadó és összetartó társadalmak kialakítása, valamint versenyképességünk megőrzése szempontjából is alapvető jelentőséggel bír⁽¹⁾.
- (8) Az oktatás és képzés területén folytatott európai együttműködésről szóló „Oktatás és képzés 2020” keretrendszer⁽²⁾ egyik célkitűzését, nevezetesen a méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítását arra alapozva fogalmazták meg, hogy az oktatásnak elő kell mozdítania az interkulturális kompetenciákat, a demokratikus értékeket és az alapvető jogok tiszteletben tartását, meg kell akadályoznia a megkülönböztetés és a rasszizmus valamennyi formáját és küzdenie kell ellenük, továbbá a gyermekeket, a fiatalokat és a felnőtteket képessé kell tennie arra, hogy pozitív módon működjenek együtt különböző háttérű társaikkal.
- (9) Az európai oktatási miniszterek által 2015. március 17-én elfogadott párizsi nyilatkozat jelzi a tagállamoknak a közös értékek, a kritikus gondolkodás és a médiaműveltség, valamint az inkluzív oktatás és az interkulturális párbeszéd előmozdítása iránti elkötelezettségét. Az uniós szintű nyilvános konzultációra⁽³⁾ adott válaszokból egyértelműen az derül ki, hogy az inkluzív oktatást elő kell mozdítani. A válaszadóknak mindössze 16 %-a érzi úgy, hogy az oktatás jelenleg megvalósítja ezt a célt; 95 % véli úgy, hogy az oktatásnak elő kell segítenie azt, hogy a fiatalok megértsék a közös értékek fontosságát, továbbá hogy az Uniónak segítenie kell a tagállamokat e feladat végrehajtásában (98 %).
- (10) Egy 2017-ben az Eurydice által az állampolgári ismereteknek az európai iskolákban történő oktatásáról készített jelentésből az derül ki, hogy napjainkban az állampolgári ismeretek oktatása sok európai országban kap jelentős figyelmet. Az országoknak közel a fele azonban szakpolitikai szinten nem rendelkezik arról, hogy az állampolgári ismeretek oktatása része legyen a pedagógusképzésnek. Ennek megfelelően különböző intézkedésekkel kell támogatni a pedagógusokat abban, illetve képessé kell tenni őket arra, hogy nyitott tanulási kultúrát és környezetet hozzanak létre, és kezelni tudják a vegyes összetételű tanulói csoportokat, mert így tudják megtanítani az állampolgári kompetenciákat, átadni Európa közös örökségét, előmozdítani a közös értékeket és példaképpé válni a diákjaik számára.
- (11) Az erőszakos szélsőségeshez vezető radikalizálódás továbbra is akut probléma számos tagállamban. A társadalmi kohézió és integráció mozgatóerejének számító közös értékek – például az oktatáspolitikán keresztül történő – előmozdítása a megoldás szerves része. A tagállamok ez irányú törekvéseinek támogatása érdekében az Európai Bizottság 2017 júliusában létrehozott egy radikalizálódással foglalkozó magas szintű szakértői csoportot⁽⁴⁾, amelynek feladata támogató intézkedések meghatározása, például az oktatás területén.
- (12) A PISA-felmérés és a 2017-es Oktatási és Képzési Figyelő legfrissebb eredményei az oktatás terén fennálló egyenlőtlenségek és a diákok társadalmi-gazdasági háttére közötti összefüggést hangsúlyozzák. A PISA-vizsgálat adataiból az derül ki, hogy a szegényebb családokból érkező diákok esetében háromszor nagyobb az esély a rossz teljesítményre, mint tehetősebb társaik esetében, valamint hogy a migráns háttérű diákoknál több mint kétszer nagyobb a valószínűsége annak, hogy a többieknél rosszabb eredményeket érnek el. A fiatalok marginalizálódásának megelőzése érdekében elengedhetetlen, hogy inkluzív és igazságos oktatási rendszereket működtessünk, amelyek elősegítik az összetartó társadalmak kialakulását, lefektetik az aktív polgári szerepvállalás alapjait és növelik a foglalkoztathatóságot.
- (13) Az Oktatási Teljesítményértékelés Nemzetközi Szövetsége által 2016-ban készített, a polgársággal és az állampolgári neveléssel kapcsolatos nemzetközi tanulmány azt állapította meg, hogy a nemzeti és az európai identitás kedvező módon, ellentmondás nélkül létezhet együtt. A tanulmány azt is kimutatta, hogy a magasabb szintű állampolgári ismeretekkel rendelkező diákok többnyire toleránsabban viselkednek.
- (14) Az Eurobarométer felmérések felhívják a figyelmet az Unióval kapcsolatos ismeretek rendkívül alacsony szintjére. Egy 2014-es közvélemény-kutatás szerint az emberek 44 %-a érzi úgy, hogy csak keveset tud az Unió működéséről, míg egy 2011-es felmérésből az derült ki, hogy a megkérdezettek viszonylagos többsége úgy érezte, hogy nem rendelkezik elegendő információval az Európai Unióról. Ugyanez a vizsgálat azt is feltárta, hogy az emberek egyharmada nem tudja, pontosan hány tagállama van az Uniónak. Az Eurobarométer 2017-es felmérése szerint az európai fiatalok 89 %-a egyetért abban, hogy a tagállami kormányoknak gondoskodniuk kellene arról, hogy az iskolában jobban megismertessék velük az uniós polgárként őket megillető jogokat és rájuk háruló kötelességeket. Végül pedig a legutóbbi Eurobarométer felmérésen a válaszadók 35 %-a vélte úgy, hogy Európa jövője szempontjából a hasonló oktatási színvonal jelentené a legnagyobb segítséget.

(1) EUCO 19/1/17 REV 1.

(2) A Tanács és a Bizottság 2015. évi közös jelentése az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és a képzés 2020) – Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai (HL C 417., 2015.12.15., 25. o.)

(3) SWD(2018)13 final.

(4) A Bizottság 2017. július 27-i határozata a radikalizálódással foglalkozó magas szintű bizottsági szakértői csoport létrehozásáról (HL C 252., 2017.8.3., 3. o.).

- (15) Mindezek alapján elengedhetetlen, hogy a tagállamok több erőfeszítést tegyenek a 2015-ös párizsi nyilatkozat célkitűzéseinek további végrehajtása érdekében. Különösen fontos a társadalmi kohézió és integráció mozgatórugójának számító közös értékek további előmozdítása, az aktív szerepvállalást célzó tanulási környezetek kialakításának előnyben részesítése az oktatás valamennyi szintjén, megfelelőbb képzés biztosítása a pedagógusoknak az állampolgári ismeretekkel és a sokféleséggel kapcsolatban, valamint a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás készségeinek erősítése minden tanulóban.
- (16) A társadalmi kohézió erősítése érdekében elengedhetetlen a minőségi és inkluzív oktatásban való, ténylegesen egyenlő részvétel lehetőségének biztosítása minden tanuló számára, ideértve a migráns családokból származó, a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező, a sajátos nevelési igényű, valamint – a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménynek megfelelően – a fogyatékossgal élő tanulókat is. Ennek megvalósítása során a tagállamok élhetnek a meglévő uniós eszközök – nevezetesen az Erasmus+, az európai strukturális és beruházási alapok, a Kreatív Európa, az Európa a polgárokért, a Jogok, egyenlőség és polgárság program, az Európai Szolidaritási Testület, valamint a Horizont 2020 program – által biztosított lehetőségekkel, továbbá támaszkodhatnak a sajátos nevelési igényű tanulókat és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség által nyújtott iránymutatásra és szakértői véleményekre is.
- (17) Az Erasmus+ program arról tanúskodik, hogy az európai identitás megtapasztalásának egyik hatékony módja a mobilitás és a határokon átívelő kapcsolatteremtés. Rendkívül fontos, hogy a tanulók minden kategóriája egész Európában egyenlő mértékben élvezhesse a program által kínált lehetőségek előnyeit; különös tekintettel a tagállamok közötti iskolai csereprogramokra. A leginkább az eTwinning hálózaton keresztül megvalósuló virtuális mobilitás kiváló eszköz arra, hogy a tanulók közvetlen kapcsolatba léphessenek egymással, ezért az elkövetkező években – a fizikai mobilitással ötvözve – nagyobb szerephez jut majd.
- (18) Az európai dimenzió beépítése az oktatásba azt a célt kell, hogy szolgálja, hogy a tanulók a maga sokféleségében megtapasztalják az európai identitást, valamint hogy erősödjön a helyi, regionális és nemzeti identitást és tradíciókat kiegészítő pozitív és inkluzív európai összetartozás érzése. Ezenfelül az európai dimenzió jelentős szerepet kap az Unióval és tagállamaival kapcsolatos ismeretek elmélyítésének elősegítésében.
- (19) Ez az ajánlás teljes mértékben tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét. Az ajánlás tartalma nem sért semmilyen e területeken – nevezetesen a nemzeti állampolgári nevelés területén – meglévő nemzeti kezdeményezést,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

A tagállamok feladatai:

A közös értékek előmozdítása

1. kisgyermekkortól kezdve, az egész életen át tartó oktatás és képzés valamennyi szintjén és típusában fokozni az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke szerinti közös értékek melletti elkötelezettséget a társadalmi kohézió, valamint a helyi, regionális, nemzeti és uniós szintű, pozitív és inkluzív összetartozás érzésének megerősítése érdekében;
2. folytatni a párizsi nyilatkozatban foglalt kötelezettségvállalások végrehajtását, különösen a következők révén:
 - a) a tevékeny állampolgári szerepvállalással kapcsolatos és az etikai oktatás, valamint a nyitott osztálytermi légkör előmozdítása a toleráns és demokratikus viselkedés, valamint a társadalmi, állampolgári és interkulturális kompetenciák kialakítása érdekében;
 - b) a kritikus gondolkodás és a médiaműveltség erősítése, különösen az internet és a közösségi média használata tekintetében, az információs források megbízhatóságával kapcsolatos kockázatokra való figyelemfelhívás és a megalapozott véleményformálás elősegítése érdekében;
 - c) olyan meglévő struktúrák alkalmazása, illetve szükség esetén újak létrehozása, amelyek előmozdítják a pedagógusok, a szülők, a diákok és a tágabb közösség aktív részvételét az iskolai életben; valamint
 - d) a fiatalok demokratikus részvételével, továbbá a közösség életében való aktív, kritikusan tudatos és felelős szerepvállalásával kapcsolatos lehetőségek támogatása;
3. a rendelkezésre álló eszközök – például az Európa Tanácsnak a demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompeten-ciakerete – hatékony felhasználása az állampolgári nevelés előmozdítása érdekében;

Inkluzív oktatás biztosítása

4. az inkluzív oktatás előmozdítása valamennyi tanuló számára, különösen a következők révén:
 - a) színvonalas oktatás biztosítása minden tanuló számára a kisgyermekkortól kezdve és az egész életen át;

- b) a konkrét igényeinek megfelelő támogatás biztosítása minden tanuló számára, ideértve a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező, a migráns családból származó, a sajátos nevelési igényű és a letehetősebb tanulókat is;
 - c) az oktatás különböző típusai és szintjei közötti átmenet megkönnyítése, valamint a megfelelő oktatási és pályaválasztási tanácsadás biztosításának lehetővé tétele;
5. a sajátos nevelési igényű tanulókért és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség önkéntes, hathatós igénybevétele annak érdekében, hogy oktatási rendszereikben bevált inkluzív módszereket alkalmazzanak és nyomon kövessék azok eredményeit;

Az oktatás európai dimenziójának előmozdítása

6. az oktatás európai dimenziójának előmozdítása a következők ösztönzése révén:
- a) az európai háttér, valamint a közös örökség és értékek tudatosítása, továbbá az Unió és az uniós tagállamok társadalmi, kulturális és történelmi egységének és sokféleségének megismerése;
 - b) az Unió eredetének, értékeinek és működésének ismerete;
 - c) a diákok és a pedagógusok részvétele az eTwinning hálózatban, valamint az elsősorban az iskoláknak szóló, határokon átívelő mobilitásban és nemzetközi projektekből;
 - d) az Európai Unió megismerését és jobb megértését szolgáló, iskolai környezetben lebonyolított alapprojektek, lehetőleg a fiatalok közvetlen bevonásával, például az „Európai Unió napjának” önkéntes megünneplése az iskolában minden évben;

A pedagógusok és az oktatás támogatása

7. lehetővé tenni a pedagógusok számára a közös értékek előmozdítását és az inkluzív oktatás megteremtését a következőkön keresztül:
- a) olyan intézkedések, amelyek segítségével a pedagógusok közvetíteni tudják a közös értékeket és elő tudják mozdítani az aktív polgári szerepvállalást, miközben átadják a közösséghez tartozás érzését és figyelembe veszik a tanulók eltérő igényeit; valamint
 - b) az alapszintű oktatás és a továbbtanulás előmozdítása, csereprogramok és társaktól való tanulás, valamint partneri tanácsadás, továbbá iránymutatás és mentorálás biztosítása a pedagógusok számára;

Végrehajtási intézkedések

8. ezen ajánlások szem előtt tartásával ellenőrizni és – szükség esetén – továbbfejleszteni az oktatás, képzés és nem formális tanulás terén meglévő szakpolitikákat és gyakorlatokat;
9. meghatározni az igényeket és fokozni a lakossági részvételt, a meglévő adatok felhasználásával, illetve szükség esetén új adatok gyűjtésével az oktatás és képzés szociális és állampolgári dimenzióival kapcsolatos, tényeken és információkon alapuló döntéshozatal javítása érdekében;
10. a közös értékek előmozdítása érdekében folytatni az uniós stratégiai együttműködés keretei között zajló, a társaktól való tanuláson, a partneri tanácsadáson és a bevált gyakorlatok cseréjén alapuló együttműködést az oktatás és képzés, az ifjúságpolitika, valamint a sport és kultúra terén;
11. ezen ajánlások végrehajtása céljából eredményesen felhasználni az uniós finanszírozási eszközöket, különösen az Erasmus+ programot, az európai strukturális és beruházási alapokat, továbbá a Kreatív Európa, az Európa a polgárokért, a Jogok, egyenlőség és polgárság programot és a Horizont 2020 programot,

ÜDVÖZLI A BIZOTTSÁG AZON SZÁNDÉKÁT, HOGY

12. támogassa a tagállamokat ezen ajánlás rendelkezéseinek a meglévő eszközök és finanszírozási források – például az Erasmus+ program – segítségével történő végrehajtásában, illetve különösen az oktatás minden szintjén megvalósuló iskolai mobilitás révén, különös tekintettel az iskolákra, a nemzetközi projektekre, az eTwinning hálózatra és a Jean Monnet programra;
13. az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés keretrendszerén (Oktatás és képzés 2020) és bármely azt követő keretrendszeren keresztül támogassa a nemzeti és regionális szakpolitikai reformokat és a gyakorlatok javítását;

14. szükség esetén gyakorlati referenciaeszközöket és útmutató dokumentumokat hozzon létre a döntéshozók és az oktatási szakemberek számára, és rendszeresen vizsgálja felül azokat, valamint támogassa az ismeretek iránti igények kielégítését célzó kutatásokat és az érdekelt felek e célt szolgáló részvételét;
15. az Oktatás és képzés 2020 keretrendszerén – többek között az Oktatási és Képzési Figyelőn – keresztül felmérje és értékelje az ajánlás nyomán végrehajtott intézkedéseket.

Kelt Brüsszelben, 2018. május 22-én.

a Tanács részéről

az elnök

K. VALCHEV
